

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3CdoR/6/2024
Identifikačné číslo spisu:	2122206950
Dátum vydania rozhodnutia:	19.11.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Marián Sluk
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:2122206950.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci starostlivosti súdu o maloletú L. Y., narodenú E., bytom ako matka, zastúpenú kolíznym opatrovníkom Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava, dieťa matky Y. R., narodenej E., zastúpenej AK Petrovič s. r. o., Trnava, Kollárova 566/32, IČO: 54980682 a otca L. Y., narodeného E. zastúpený advokátkou JUDr. Máriou Staričkovou, Trnava, Paulínska 19A, za účasti starých rodičov (navrhovateľov) V., narodenej E. a O., narodeného E., zastúpených advokátkou JUDr. Máriou Staričkovou, Trnava, Paulínska 19A, o úpravu styku starých rodičov s maloletým dieťaťom, vedenej na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 31P/58/2022, o dovolaní starých rodičov proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 3. apríla 2024 sp. zn. 15CoP/138/2023, takto

rozhodol:

Dovolanie o d m i e t a.

Žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Trnava (ďalej len „súd prvej inštancie“) rozsudkom z 27. apríla 2023, č. k. 31P/58/2022-178 zamietol návrh matky na prerušenie konania (výrok I.), upravil styk maloletej so starými rodičmi nasledovne: Starí rodičia sú oprávnení stretávať sa s maloletou každú tretiu sobotu v kalendárnom mesiaci od 16.00 hodiny do 18.00 hodiny. Matka je povinná maloletú na styk so starými rodičmi riadne a včas pripraviť a odovzdať starým rodičom pred bytovým domom na adrese C. a starí rodičia sú povinní maloletú v čase skončenia styku odovzdať matke pred bytovým domom na adrese C. XX, O.. V prípade, že sa styk zo závažných dôvodov nebude môcť uskutočniť, sú matka a starí rodičia povinní sa o tom navzájom bezodkladne informovať, najneskôr 24 hodín pred určeným začiatkom styku (výrok II.) a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

1.1. Súd prvej inštancie svoj rozsudok odôvodnil aplikáciou § 2 ods. 1 zákona č. 161/2015 Z. z. Civilného mimosporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CMP“), a § 25 ods. 5, § 28 ods. 1 a 2, § 30 ods. 1 zákona č. 36/2005 Z. z. o rodine a o zmene a doplnení zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o rodine“), že súd prvej inštancie mal za splnené podmienky na úpravu styku navrhovateľov s maloletou, keďže medzi matkou, (do ktorej starostlivosti je maloletá

dočasne zverená) a navrhovateľmi k dohode nedošlo, otec voči úprave styku nemal námietky a matka navrhovateľom styk s maloletou neumožňuje (navrhovatelia sa s maloletou stretli počas takmer 10 mesiacov dvakrát, počas toho ako sa zrealizoval styk otca s maloletou) a úprava styku maloletej s navrhovateľmi je v jej záujme, pričom s úpravou styku vyjadril súhlas aj opatrovník maloletej. Pri stanovení rozsahu styku súd prvej inštancie predovšetkým prihliadal na vek maloletej, ktorá má dva roky. Stretávanie starých rodičov s maloletou vo veku jej dvoch rokov raz do mesiaca v trvaní dvoch hodín, (každú tretiu sobotu v mesiaci od 16.00 hod. do 18.00 hod.), potom súd prvej inštancie považoval za dostatočné, keď je potrebné ponechať priestor, pre blízkych príbuzných zo strany matky, ale najmä pre otca. Súd prvej inštancie zároveň nevylučuje možnosť rozšírenia styku navrhovateľov s maloletou do budúcnosti, k čomu môže tiež dôjsť postupne, prirodzene, dohodou medzi rodičmi (resp. matkou) a navrhovateľmi. Súd prvej inštancie zároveň prihliadal aj na režim maloletej, keď matka uvádzala, že jej poobedný spánok trvá najviac do 16.00 hod. (zápisnica č. I. 129), pričom je predpoklad, že s pribúdajúcim vekom sa bude maloletej aj poobedný spánok skracovať, prípadne matka v deň upraveného styku maloletú uloží na poobedný spánok skôr tak, aby bola maloletá o 16.00 hod. na styk riadne pripravená. Deň styku určil súd na sobotu v zmysle návrhu navrhovateľov, avšak len na jednu sobotu v mesiaci z dôvodov už uvedených vyššie. Matke tiež tak zostane jeden celý víkend, keď si bude môcť s maloletou naplánovať vlastné aktivity, keďže počas víkendu má otec styk upravený v nepárnu nedeľu. Súd prvej inštancie matke zároveň uložil povinnosť maloletú riadne a včas pripraviť a odovzdať na stretnutie a starým rodičom povinnosť v čase skončenia styku maloletú odovzdať matke. Z dôvodu jednoznačnosti miesta odovzdávania a preberania maloletej, súd prvej inštancie miesto preberania a odovzdávania dieťaťa určil ako adresu bydliska maloletej v O. keďže matka sa domnievala, že ak sa s maloletou nachádza u svojej matky, má byť miestom preberania a odovzdávania adresa v O.. Tu súd prvej inštancie uvádza, že k zmene bydliska maloletej môže dôjsť buď na základe dohody rodičov alebo iným zákonným spôsobom, napríklad rozhodnutím súdu, pričom ani k jednému nedošlo. Skutočnosť, že sa maloletá dočasne nachádzala u starej matky z matkinej strany neznamená zmenu bydliska maloletej. Návrh matky na prerušenie konania súd prvej inštancie vo výroku I. rozsudku zamietol, pretože ho nepovažoval za dôvodný z dôvodu hospodárnosti. Súd prvej inštancie sa zároveň vysporiadal s argumentáciou a dokazovaním navrhovanými účastníkmi, ktoré nepovažoval za dôvodné.

2. Krajský súd v Trnave (ďalej len „odvolací súd“) rozsudkom z 3. apríla 2024 sp. zn. 15CoP/138/2023, na odvolanie matky, zmenil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom výroku II. a výroku III. o trovách konania tak, že návrh starých rodičov na úpravu styku s maloletou zamietol (výrok I.) a rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2.1. V posudzovanej veci zo skutkového stavu vyplývajúceho z dokazovania vykonaného v konaní pred súdom prvej inštancie a dôsledne vyhodnoteného v ods. 19 odôvodnenia rozhodnutia, neboli na strane navrhovateľov (starých rodičov maloletej) zistené okolnosti, dôsledkom ktorých by boli pochybnosti o tom, že styk starých rodičov s maloletou by nebol v prospech a v záujme maloletého dieťaťa. Odvolací súd dodáva, že pri tejto úvahe nebolo možné nezohľadňovať ešte útlý vek maloletej, ktorá si vzťah k starým rodičom len vytvára, pričom pre vytváranie a rozvíjanie tohto vzájomného vzťahu a vytvárania spoločných, pre maloletú pozitívnych zážitkov, je prvoradým predpokladom práve realizácia pravidelného kontaktu maloletej so starými rodičmi. V kontexte skutkových okolností danej veci zistených súdom prvej inštancie sa však odvolací súd nestotožňuje s jeho právnymi závermi, ku ktorým dospel pri posudzovaní druhej podstatnej podmienky pre úpravu styku starých rodičov s maloletým dieťaťom, a to, že úpravu takéhoto styku si vyžadujú pomery v rodine. V posudzovanej veci z obsahu spisu vyplýva, že v čase podania návrhu a v čase rozhodovania súdu prvej inštancie bol styk otca s maloletou upravený uznesením Okresného súdu Trnava z 24. marca 2022, č. k. 38P/13/2022-40 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 25. júla 2022, č. k. 11CoP/57/2022-142, 11CoPno/6/2022 na každý párny kalendárny týždeň v stredu a v piatok, vždy od 14.00 hod. do 15.00 hod. a každý nepárny týždeň v stredu od 14.00 hod. do 15.00 hod. a v nedeľu od 9.00 hod. do 11.00 hod. a uznesením Okresného súdu v Trnave z 26. apríla 2023, č. k. 38P/21/2023-83 na každý párny kalendárny týždeň v stredu a v piatok, vždy od 10.00 hod. do 11.00 hod. a každý nepárny týždeň v stredu od 10.00 hod. do 11.00 hod. a v nedeľu od 16.00 hod. do 18.00 hod.. Z vykonaného dokazovania je zároveň bez akýchkoľvek pochybností, že otec mal v čase podania návrhu a v celom priebehu konania trvalé bydlisko v domácnosti svojich rodičov (navrhovateľov), kde sa aj reálne

zdržiaval. Uvedené znamená, že právo starých rodičov na kontakt s maloletým dieťaťom v danom čase bol (a aj naďalej je) zabezpečený prostredníctvom dočasnej a neodkladnej úpravy styku otca s maloletou. Na uvedenom fakte nič nemení ani to, že styk otca s maloletou sa počas 10 mesačného obdobia nerealizoval, otec sa ho musel domáhať návrhom na nariadenie výkonu rozhodnutia a ani, že sa jedná len o dočasnú úpravu styku v nevyhnutnom rozsahu, do rozhodnutia súdu o veci samej, však zabezpečujúcu nevyhnutný kontakt otca s dieťaťom, potrebný pre rozvíjanie ich vzájomného vzťahu a na strane druhej, zabezpečujúcej právo maloletej na realizáciu kontaktu aj s druhým rodičom, a jeho prostredníctvom aj na kontakt so starými rodičmi zo strany otca. Vo vzťahu k právnomu posúdeniu podmienky, či si úpravu styku starých rodičov s maloletou vyžadujú pomery v rodine, boli potom bez akéhokoľvek skutkového a právneho významu medzi účastníkmi vzájomne rozporované skutočnosti týkajúce sa toho, či sa styku otca s maloletou fakticky zúčastňovali aj starí rodičia, či a akým spôsobom matka reagovala do podania návrhu na pokusy starých rodičov o kontakt s maloletou, či a v akom rozsahu umožňujú osobné pomery navrhovateľov stretávať sa im s maloletou v priebehu súdom upraveného styku otca, a či sú starí rodičia schopní maloletej poskytnúť riadnu starostlivosť. S poukazom na uvedené odvolací súd pri odvolacom prieskume nedoplňal dokazovanie, keďže ďalšie tvrdenia obsiahnuté účastníkmi konania v odvolaní a následných písomných vyjadreniach, nemohli mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu a v rámci odvolacieho prieskumu postačovalo preskúmanie vecí len na základe spisovej dokumentácie.

2.2. Len v záujme úplnosti vyporiadania sa s argumentáciou účastníkov produkovanou v odvolacom konaní odvolací súd dodal, že na záveroch obsiahnutých v predchádzajúcej časti odôvodnenia tohto rozhodnutia nemá dôvod nič meniť ani v štádiu odvolacieho prieskumu. Z odvolania matky a písomných vyjadrení účastníkov predkladaných v priebehu odvolacieho konania totiž vyplýva, že otec sa aj naďalej zdržiava v mieste bydliska svojich rodičov (navrhovateľov) a jeho styk s maloletou aktuálne upravený uznesením Okresného súdu v Trnave z 26. apríla 2023, č. k. 38P/21/2023-83 v spojení s uznesením Krajského súdu v Trnave z 18. júla 2023, č. k. 11CoP/81/2023 (na každý párny kalendárny týždeň v stredu a v piatok, vždy od 9.00 hod. do 11.00 hod. a každý nepárny kalendárny týždeň v stredu od 9.00 hod. do 11.00 hod. a v nedeľu od 16.00 hod. do 18.00 hod. s tým, že matka je povinná maloletú na stretnutie s otcom riadne pripraviť a odovzdať otcovi v určený deň a hodinu pred bytovým domom na adrese C. XX, O. a otec je povinný maloletú v určený deň a hodinu maloletú vrátiť matke pred bytovým domom na adrese C. XX, O. a zároveň obaja rodičia sú povinní v prípade, že sa styk zo závažných dôvodov nebude môcť realizovať, oznámiť túto skutočnosť druhému rodičovi bezodkladne, najneskôr 24 hodín pred určeným začiatkom styku) sa pravidelne realizuje. Bez akéhokoľvek skutkového a právneho významu sú aj tvrdenia navrhovateľov a otca k osobnosti matky, opierajúce sa o nariadené znalecké dokazovanie v konaní vedenom na Okresnom súde Trnava pod sp. zn. 17P/12/2022 o úpravu výkonu rodičovských práv a povinností a aj tvrdenia matky o neposkytovaní riadnej starostlivosti maloletej počas realizácie styku s otcom, na ktorý sa pravidelne majú dostavovať aj navrhovatelia a styk otca s maloletou sa má pravidelne realizovať v mieste spoločného bydliska navrhovateľov a otca.

3. Proti tomuto uzneseniu odvolacieho súdu podali dovolanie starí rodičia, jeho prípustnosť vyvodzujú v zmysle § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“). Navrhli, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdzuje alternatívne zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie.

3.1. Dovolací dôvod v zmysle § 420 písm. f) CSP vymedzili tak, že odvolací súd tým, že prevzal skutkový stav, ktorý bol výsledkom rozsiahleho dokazovania pred súdom prvej inštancie, avšak vyvodil z neho iné skutkové závery bez toho, aby dal možnosť sa k tomu vyjadriť nariadením pojednávania. Súd prvej inštancie dospel k záveru o potrebe úpravy pomerov stanovením aspoň minimálneho styku maloletej so starými rodičmi v rozsahu 2 hodiny mesačne a odvolací súd iba na základe výsledkov dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie došiel k záveru opačnému iba formalisticky odkazom na trvalý pobyt otca a starých rodičov. V tomto smere ide nielen o porušenie práv dovolateľov ale aj o nedostatočné a nepreskúmateľné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu pre absenciu vyhodnotenia argumentov navrhovateľov o potreby úpravy styku maloletou.

3.2. Dovolatelia namietali tiež nesprávne právne posúdenie veci, pretože podľa ich názoru rozsudkom súdu prvej inštancie nedošlo v žiadnom prípade k obmedzeniu práv a povinností rodičov, a to z dôvodu,

že otec s takou úpravou súhlasil a nešlo o zásah do jeho práv, pretože v čase, kedy bol upravený styk maloletej so starými rodičmi, nemal on upravený styk s maloletou v danom čase a na druhej strane nemohlo dôjsť ani k obmedzeniu práv a povinností matky, nakoľko ona môže vykonávať starostlivosť o maloletú v rozsahu celého mesiaca okrem 16 hodín. Rozsudok odvolacieho súdu je protirečivý a vnútorne rozporný, keď na jednej strane poukazoval na potrebu zohľadňovať individuálne okolnosti a pomery konkrétnej veci a na druhej sa obmedzil na striktný formalizmus, že otec maloletej má trvalé bydlisko v domácnosti starých rodičov. Odvolací súd sa sústredil na trvalý pobyt otca, ktorý nevypovedá nič o možnostiach a reálnom styku navrhovateľov s maloletou. Odvolací súd sa mal aj odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe, kedy súdy rozhodujúce o styku starých rodičov s maloletými tento upravujú aj v prípadoch, kedy je styk zabezpečený pre oboch rodičov samozrejme s poukazom na individuálne pomery v rodine. Dovolatelia poukázali na rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 1CdoR/9/2023.

4. Kolízny opatrovník sa k dovolaniu vyjadril tak, že rozhodnutie o prípustnosti dovolania ako aj o dovolaní ponecháva na úvahe súdu. Matka sa vo svojom vyjadrení k dovolaniu stotožnila s rozhodnutím odvolacieho súdu a navrhla, aby dovolací súd dovolanie odmietol, alternatívne zamietol a priznal jej náhradu trov konania v rozsahu 100 %.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP), po zistení, že dovolanie podali v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) účastníci zastúpení v súlade so zákonom advokátom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorých neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP), dospel k záveru, že dovolanie treba ako neprípustné odmietnuť.

6. Dovolanie podali starí rodičia vo veci starostlivosti súdu o maloletú upravenú v CMP. Vzájomný vzťah medzi CMP a CSP je vymedzený v § 2 ods. 1 CMP, podľa ktorého sa na konania podľa tohto zákona použijú ustanovenia CSP, ak tento zákon neustanovuje inak. Keďže CMP v § 76 až § 77 neobsahuje odlišnú právnu úpravu dovolania podaného vo veci starostlivosti súdu o maloletých, prípustnosť dovolania bola posudzovaná podľa ustanovení CSP.

7. Z hľadiska ústavného aspektu treba rešpektovať právomoc najvyššieho súdu ústavne konformným spôsobom vymedzovať si prípustnosť vecí v konaní o dovolaní a vychádzať z toho, že v prvom rade je vecou najvyššieho súdu určovať si koncepciu interpretácie prípustnosti mimoriadnych opravných prostriedkov, a to za predpokladu, že táto nie je nepriateľská z hľadiska ochrany základných práv a slobôd.

8. Dovolanie treba považovať za mimoriadny opravný prostriedok, ktorý má v systéme opravných prostriedkov civilného sporového konania osobitné postavenie. Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami, ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu z akýchkoľvek dôvodov a hľadísk.

9. O všetkých mimoriadnych opravných prostriedkoch platí, že narušenie princípu právnej istoty strán, ktorých právna vec bola právoplatne skončená, musí byť vyvážené sprísnenými a jasne čitateľnými podmienkami prípustnosti. Právnu úpravu dovolania, ktorá stanovuje podmienky, za ktorých môže byť výnimočne prelomená záväznosť už právoplatného rozhodnutia, nemožno interpretovať bezbreho; namiesto je skôr zdržanlivý (uvážený) prístup.

10. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšej inštancie, sa v civilnom sporovom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých môže súd konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania. Na týchto záveroch zotrváva aj súčasná rozhodovacia prax najvyššieho súdu.

11. Dovolací súd považuje za prospešné opakovane pripomínať, že dovolanie nepredstavuje opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie, nie je súdom skutkovým. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie ani prieskumu nimi vykonaného dokazovania. Na hodnotenie skutkových okolností a zisťovanie skutkového stavu sú povolané súdy prvej a druhej inštancie ako skutkové súdy a nie dovolací súd, ktorý je v zmysle § 442 CSP viazaný skutkovým stavom, tak ako ho zistil odvolací súd a jeho prieskum skutkových zistení nespočíva v prehodnocovaní skutkového stavu, ale len v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd síce má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní, (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.), a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), avšak len pri dovolacom dôvode (vade zmätočnosti) v zmysle § 420 písm. f) CSP, nie pri dovolacom dôvode v zmysle § 421 ods. 1 CSP.

12. V dôsledku viazanosti dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) dovolací súd neprejednáva (ex officio) dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatnený dovolací dôvod; ide o posilnenie dispozičného princípu v dovolacom konaní (deetatizáciu dovolania), pri plnom rešpektovaní autonómie a zodpovednosti dovolateľa, pri rozhodovaní o tom, či podá dovolanie, aký dovolací dôvod uplatní a akým spôsobom ho vymedzí. S tým súvisí aj procesná pasívnosť odvolacieho súdu, ktorý pri prípadných vadách dovolania tieto pri riadnom zastúpení dovolateľa nenapráva.

13. Dovolací súd konštatuje aj to, že dovolacie konanie má od účinnosti Civilného sporového poriadku povahu typického „advokátskeho procesu“, a to nielen vzhľadom na znenie sporového poriadku. Spracovaniu dovolania a celkovej kvalite zastupovania dovolateľa musí advokát, dovolateľ, ktorý má vysokoškolské právnické vzdelanie druhého stupňa, ale aj zamestnanec dovolateľa, ktorý je právnická osoba nevyhnutne venovať zvýšenú pozornosť. Dovolací proces je v porovnaní s predchádzajúcou právnou úpravou podstatne rigoróznejší a odborne náročnejší. Z hľadiska posúdenia prípustnosti dovolania je teda podstatné správne vymedzenie dovolacích dôvodov spôsobom upraveným v zákone (§ 431 až § 435 CSP), a to v nadväznosti na konkrétne, dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu. Pokiaľ nie sú splnené procesné podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania, nemožno dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu podrobiť vecnému preskúmaniu v dovolacom konaní.

14. Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a označiť v dovolaní náležitým spôsobom dovolací dôvod (§ 420 alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP).

15. Starí rodičia vyvodzujú prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, podľa ktorého dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej, alebo ktorým sa konanie končí ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

15.1. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplýva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predpokladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami, ale ani právo vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (viď napríklad rozhodnutia Ústavného súdu Slovenskej

republiky sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, II. ÚS 3/97, II. ÚS 251/03). Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrálnou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky.

15.2. Z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle tohto ustanovenia nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (3Cdo/41/2017, 3Cdo/214/2017, 8Cdo/5/2017, 8Cdo/73/2017).

15.3. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP, sú a/ zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b/ nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

15.4. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného ale aj z ústavnoprávneho rámca, a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie rozhodnutia, na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

16. Starí rodičia vyvodzujúč prípustnosť dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP namietali nenariadenie odvolacieho pojednávania a nedostatočné odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu a jeho nepreskúmateľnosť pre absenciu vyhodnotenia argumentov navrhovateľov o potrebe úpravy styku s maloletou.

16.1. Ustálená judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP) uvádza, že súdy musia v rozsudkoch jasne a zrozumiteľne uviesť dôvody, na ktorých založili svoje rozhodnutia, že súdy sa musia zaoberať najdôležitejšími argumentami vznesenými stranami sporu a uviesť dôvody pre prijatie alebo odmietnutie týchto argumentov, a že nedodržanie týchto požiadaviek je nezlučiteľné s ideou práva na spravodlivý proces (pozri napr. Garcia Ruiz v. Španielsko, Vétrenko v. Moldavsko, Kraska v. Švajčiarsko).

16.2. Aj najvyšší súd už v minulosti vo viacerých svojich rozhodnutiach, práve pod vplyvom judikatúry ESLP a ústavného súdu, zaujal stanovisko, že medzi práva strany civilného procesu na zabezpečenie spravodlivej ochrany jej práv a právom chránených záujmov patrí nepochybne aj právo na spravodlivý proces, a že za porušenie tohto práva treba považovať aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia súdneho rozhodnutia. Povinnosť súdu rozhodnutie náležite odôvodniť je totiž odrazom práva strany sporu na dostatočné a presvedčivé odôvodnenie spôsobu rozhodnutia súdu, ktorý sa zaoberá všetkými právne relevantnými dôvodmi uplatnenej žaloby, ako aj špecifickými námietkami strany sporu. Za predpokladu, že ide o rozhodné závery, na ktorých stojí súdne rozhodnutie, keďže sa nevyžaduje odpoveď na každú vznesenú námietku. Porušením uvedeného práva strany sporu na jednej strane a povinnosti súdu na strane druhej sa strane sporu (okrem upretia práva dozvedieť sa o príčinách rozhodnutia práve zvoleným spôsobom) odníma možnosť náležite skutkovo aj právne argumentovať proti rozhodnutiu súdu v rámci využitia prípadných riadnych alebo mimoriadnych opravných prostriedkov. Ak je nedostatok riadneho odôvodnenia súdneho rozhodnutia porušením práva na spravodlivé súdne konanie, táto vada zakladá i prípustnosť dovolania podľa § 420 písm. f) CSP.

16.3. Podľa dovolacieho súdu, odvolací súd zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho postup, vo vzájomnej súvislosti s konaním a rozhodnutím súdu prvej inštancie, nemožno považovať za neodôvodnený, či rozporuplný. Treba mať na zreteli, že odôvodnenie súdneho rozhodnutia v opravnom konaní nemusí odpovedať na každú námietku alebo argument v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú rozhodujúci význam pre rozhodnutie o odvolaní alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia, ktoré sa preskúmava v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05). Právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia neznamená, že súd musí dať podrobnú odpoveď na každý argument účastníka konania (II. ÚS 76/07). V posudzovanom prípade bolo potrebné

zohľadniť, že odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvej inštancie a návrh starých rodičov na úpravu styku s maloletou zamietol z dôvodu nestotožnenia sa s tým, že by úpravu styku vyžadovali pomery v rodine. Právo starých rodičov na kontakt s maloletým dieťaťom v danom čase bol zabezpečený prostredníctvom dočasnej a neodkladnej úpravy styku otca s maloletou, keďže otec má trvalý pobyt v domácnosti svojich rodičov, kde sa aj reálne zdržiava. Odvolací súd jasným, rozhodným, zrozumiteľným a jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, ktoré ho viedli k rozhodnutiu; jeho úvahy a z nich vyведенé závery, vo vzájomnej súvislosti s konaním pred prvoinštančným súdom, nemožno považovať za zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. Tvrdenie dovolateľov, že odvolací súd svoje zmeňujúce rozhodnutie vôbec neodôvodnil nezodpovedá bodom 22. až 26. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu, v ktorom tento vysvetľuje, prečo návrh nepovažuje za opodstatnený. Otázka (ne)správnosti právnych záverov vyslovených odvolacím súdom tým zostáva nedotknutou, lebo ani jej prípadná existencia nezakladá vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

17. K dovolacej námietke o povinnosti nariadiť odvolacie pojednávanie dovolací súd poukazuje na to, že podľa § 385 ods. 1 CSP odvolací súd nariadi pojednávanie vždy, ak je potrebné zopakovať alebo doplniť dokazovanie alebo to vyžaduje dôležitý verejný záujem.

17.1. Podľa § 384 ods. 1 CSP odvolací súd sám zopakuje dokazovanie v potrebnom rozsahu ak má za to, že súd prvej inštancie dospel na základe vykonaných dôkazov k nesprávnym skutkovým zisteniam.

17.2. Podľa § 384 ods. 2 a 3 CSP odvolací súd môže doplniť dokazovanie vykonaním ďalších dôkazov navrhnutých stranou, ak ich napriek návrhu strany nevykonal súd prvej inštancie, a tiež za podmienok podľa § 366 CSP (a/ ak sa týkajú procesných podmienok, b/ ak sa týkajú vylúčenia sudcu alebo nesprávneho obsadenia súdu, c/ ak má byť nimi preukázané, že v konaní došlo k vadám, ktoré mohli mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, d/ ak ich dovolateľ bez svojej viny nemohol uplatniť v konaní pred súdom prvej inštancie).

17.3. V danom prípade sa odvolací súd stotožnil so skutkovými závermi súdu prvej inštancie, keď uviedol, že „...vo veci nebolo potrebné zopakovať a ani doplniť dokazovanie a nariadenie pojednávania si nevyžadoval ani dôležitý verejný záujem a dospel k záveru, že v danej veci nie sú podmienky na potvrdenie a ani na zrušenie rozhodnutia súdu prvej inštancie v napadnutom výroku II., v ktorom súd prvej inštancie upravil styk navrhovateľov (starých rodičov) s maloletým dieťaťom.“ (pozri bod 13. odôvodnenia rozsudku odvolacieho súdu), preto je namieste záver, že odvolací súd nemal dôvod dokazovanie zopakovať, či doplniť (§ 384 ods. 1, 2 CSP). Odvolací súd postupoval správne pokiaľ vychádzal z toho, že tu absentuje existencia podmienok pre doplnenie dokazovania (§ 384 ods. 2 a 3 CSP). Keďže pre nariadenie pojednávania nebol daný ani verejný záujem, rozhodnutie o veci bez nariadenia pojednávania je postupom, ktorý plne zodpovedá zákonu (§ 385 ods. 1 CSP). Postupom odvolacieho súdu, ktorý sa nepriečil zákonu, nemohlo dôjsť k porušeniu práva dovolateľa na spravodlivý súdny proces. Námietka dovolateľov, že namietaným postupom odvolacieho súdu došlo k procesnej vade v zmysle § 420 písm. f) CSP, je preto neopodstatnená.

17.4. Na základe vyššie uvedeného dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie starých rodičov nie je podľa § 420 písm. f) CSP prípustné, preto dovolanie v tejto časti ako neprípustné odmietol podľa § 447 písm. c) CSP.

18. Dovolatelia v dovolaní uplatnili dovolací dôvod v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

18.1. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

18.2. Právnym posúdením veci treba považovať činnosť súdu spočívajúcu v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej norme, ktorá vedie súd k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Súd pri tejto činnosti rieši právne otázky (questio iuris). Ich riešeniu predchádza riešenie skutkových otázok (questio facti), teda zistenie skutkového stavu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval. Nesprávne právne posúdenie veci nemožno preto vymedziť nesprávnym či nedostatočným zistením skutkového stavu. Ani sama polemika s

rozhodnutím odvolacieho súdu alebo jednoduché spochybňovanie správnosti rozhodnutia odvolacieho súdu, či kritika jeho prístupu zvoleného pri právnom posudzovaní vecí, významovo nezodpovedajú kritériám uvedeným v § 432 ods. 2 CSP.

18.3. Okrem toho nevyhnutným predpokladom, aby dovolací súd mohol posúdiť prípustnosť dovolania v zmysle § 421 ods. 1 CSP je, že dovolateľ uvedie právnu (nie skutkovú) otázku, ktorú odvolací súd riešil a na jej vyriešení založil rozhodnutie napadnuté dovolaním. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní, a to jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. Inak dovolací súd nemá možnosť posúdiť, či ide skutočne o právnu otázku, či ide o právnu otázku, od ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a či sú splnené osobitné podmienky uvedené v jednotlivých prípadoch, v ktorých citované ustanovenie dovolanie pripúšťa.

18.4. Pre právnu otázku, ktorú má na mysli § 421 ods. 1 písm. a) CSP, je charakteristický „odklon“ jej riešenia odvolacím súdom od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu. Ide tu o situáciu, v ktorej sa už rozhodovanie senátov odvolacieho súdu ustálilo na určitom riešení právnej otázky, odvolací súd sa však svojím rozhodnutím odklonil od „ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu“. Dovolací súd vo svojej súdno-aplikačnej (judikátornej) činnosti k tomu už v rozhodnutí sp. zn. 3Cdo/6/2017 (podobne tiež v rozhodnutiach sp. zn. 2Cdo/203/2016, 3Cdo/235/2016, 4Cdo/95/2017, 6Cdo/123/2017, 7Cdo/140/2017, 9Cdo/315/2020, 9Cdo/2/2021) uviedol, že v dovolaní, ktorého prípustnosť sa opiera o § 421 ods. 1 písm. a) CSP, dovolateľ by mal: a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť (a označením konkrétneho stanoviska, judikátu alebo rozhodnutia najvyššieho súdu doložiť), v čom sa riešenie právnej otázky odvolacím súdom odklonilo od ustálenej rozhodovacej praxe odvolacieho súdu, c) uviesť ako by mala byť táto otázka správne riešená. Právna otázka, na vyriešení ktorej nespočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu, i keby bola prípadne v priebehu konania súdmi posudzovaná, nemôže byť považovaná za významnú z hľadiska tohto ustanovenia. Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená jasným, zrozumiteľným a nepochybným spôsobom. Dovolací súd je viazaný len tým, ako dovolateľ právnu otázku nastolí.

18.5. Starí rodičia dovolací dôvod podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP vyvodzovali z toho, že podľa ich názoru úpravou styku rozsudkom súdu prvej inštancie nedošlo k obmedzeniu práv a povinností rodičov, pretože otec s takou úpravou súhlasil a nešlo o zásah do jeho práv, pretože v čase, kedy bol upravený styk maloletej so starými rodičmi, nemal on upravený styk s maloletou a nemohlo dôjsť ani k obmedzeniu práva a povinnosti matky, nakoľko ona môže vykonávať starostlivosť o maloletú v rozsahu celého mesiaca okrem 16 hodín. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu považujú za protirečivý a vnútorne rozporný, keď na jednej strane súd poukazoval na potrebu zohľadňovať individuálne okolnosti a pomery konkrétnej rodiny a na druhej sa obmedzil na formalizmus, pretože právo starých rodičov na kontakt s maloletou bol a naďalej je zabezpečený prostredníctvom dočasnej a neodkladnej úpravy styku otca s maloletou. Odvolací súd sa mal aj odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe, kedy súdy rozhodujúce o styku starých rodičov s maloletými tento upravujú aj v prípadoch, kedy je styk zabezpečený pre oboch rodičov samozrejme s poukazom na individuálne pomery v rodine.

18.6 Starými rodičmi namietané nesprávne právne posúdenie odvolacím súdom formulované do vyššie uvedenej otázky nespĺňa kritériá vymedzenia dovolacieho dôvodu v zmysle ustanovení § 431 až § 435 CSP, lebo dovolanie nie je prostriedkom určeným na revíziu skutkových zistení, ani na prehodnotenie vykonaných dôkazov. Posúdenie konkrétnych skutkových okolností v danej veci týkajúcich sa posúdenia vzťahov a väzieb medzi blízkymi osobami a vyhodnotenie, či styk starých rodičov s maloletou vyžadujú pomery v rodine pri zohľadnení individuálnych okolností konkrétnej rodiny sa týka hodnotenia skutkových zistení v procese dokazovania.

18.7. Vyhodnotenie podmienky pre styk blízkej osoby s maloletým dieťaťom, že si to vyžadujú pomery v rodine, je vždy výsledkom posúdenia vysoko individuálnych, jedinečných skutkových okolností každej prejednávanej veci, ktoré sú nezameniteľné s okolnosťami relevantnými v iných veciach. Každé jedno rozhodnutie týkajúce sa úpravy styku maloletých s konkrétnymi blízkymi osobami je založené na riešení čisto individuálnych otázok, ktoré nemôže byť považované za pravidlo pre iné prípady (por. rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 5Cdo/87/2017). V prípade uplatnenia § 421 ods. 1 písm. b) CSP je namieste konštatovanie, že vyriešením takto vysoko individuálnej otázky (akou je určenie, či si vyžadujú pomery v rodine určenie styku maloletého dieťaťa s blízkou osobou) sa ani nemôže vytvoriť ustálená rozhodovacia prax odvolacieho súdu. Dovolací súd v tomto smere tiež poukazuje, že rozhodnutie najvyššieho súdu sp.

zn. 1CdoR/9/2023 nepredstavuje ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu k riešenej právnej otázke súdmi nižšej inštancie. V tomto rozhodnutí najvyšší súd neriešil právnu otázku, ktorá by sa týkala podmienok, za akých je možné upraviť styk blízkych osôb (starých rodičov) s maloletými deťmi. Ani prípadná ustálená rozhodovacia prax súdov nižších inštancií netvorí ustálenú rozhodovaciu prax dovolacieho súdu. Sama polemika dovolateľov s právnymi závermi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo len kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

18.8. So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolanie starých rodičov v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP odmietol podľa § 447 písm. f) CSP, ak dovolanie nie je odôvodnené prípustnými dovolacími dôvodmi a ak dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435.

19. O nároku na náhradu trov dovolacieho konania najvyšší súd rozhodol podľa § 52 CMP a § 451 ods. 3 CSP, keď nezistil splnenie podmienok pre použitie § 53 CMP.

20. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.